

ΒΑΣΙΚΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΙΕΡΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ

Υ Π Ο

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Μητροπολίτου Μύρων

Καθηγητοῦ τῆς Ἱ. Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ἡ παροῦσα μελέτη ἀποτελεῖ συμβολὴν εἰς τὸ γενικώτερον θέμα «Περὶ Θείας Ἀποκαλύψεως», τὸ ὁποῖον, ὡς γνωστόν, εἶχεν ἐπιλέξει ἡ Δ' ἐν Chambrésy τῆς Γενεύης Πανορθόδοξος Διάσκεψις, τοῦ ἔτους 1968, ὡς ἐν ἐκ τῶν ἐξ θεμάτων, τῶν πρὸς διαπραγματέυσιν, ἀπόφανσιν καὶ θέσπισιν ἀπὸ μέρους τῆς ὑπὸ σύγκλησιν Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Τοῦτο, τὸ «Περὶ Θείας Ἀποκαλύψεως» θέμα, ἦτο τὸ ὀρισθὲν θεολογικὸν δογματικὸν θέμα τῆς Συνόδου, τὸ κριθὲν ὡς ἀπαραίτητον διὰ ταύτην, ὡς ἄλλωστε ἀπαραίτητος εἶναι καὶ διὰ πᾶσαν συγκαλουμένην τοιαύτης οἰκουμενικῆς διαστάσεως Σύνοδον τῆς Ἐκκλησίας ἢ ὑπαρξίς ἀναλόγου δογματικοῦ θέματος, ἐφ' ὅσον πᾶσα Σύνοδος συνεκαλεῖτο καὶ δέον νὰ συγκαληῖται, καὶ ἡ σύγκλησις τῆς ἐδικαιολογεῖτο καὶ δικαιολογεῖται, μόνον καθ' ὃν λόγον ὑπάρχει ἡ κατάλληλος καὶ δὴ καὶ ἀπαραίτητος θεολογικο-δογματικὴ ὑποδομὴ ὑπὸ τὴν μορφήν συγκεκριμένης δογματικῆς θεσπίσεως ἀληθείας ἢ ἀληθειῶν τῆς πίστεως εἴτε διαμφισβητουμένων καὶ παρερμηνευομένων, εἴτε καὶ ἀπλῶς χρηζουσῶν ἀποσαφηνίσεως, ἀκριβεστερας διατυπώσεως ἢ ἀκριβολόγου διαπτύξεως. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν γενικὴν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας Πράξιν καὶ Παράδοσιν. Ἄνευ τῆς τοιαύτης δογματικῆς ὑποδομῆς οὐδεμία Σύνοδος δύναται νὰ διεκδικήσῃ δι' ἑαυτὴν, οὔτε a priori, οὔτε a posteriori, ἀλλ' οὔτε καὶ ἡ ἱστορία ἀποδίδει εἰς αὐτὴν τὸ γνῶρισμα, τὸν χαρακτηρισμὸν καὶ τὴν ὀνομασίαν τῆς «Οἰκουμενικῆς».

Ὡς τοιοῦτο, ὡς ἡ θεολογικο-δογματικὴ δηλονότι προϋπόθεσις καὶ ὑποδομὴ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, τὸ θέμα τοῦτο «Περὶ Θείας Ἀποκαλύψεως» (καὶ μάλιστα ὑπὸ τὸν ἀρχικὸν τίτλον «Αἱ Πηγαὶ τῆς Ἀποκαλύψεως»), εἶχεν ἀναλάβει τότε, ἀπὸ τῆς Δ' Πανορθόδοξου Διασκέψεως, νὰ διαπραγματευθῇ εἰσηγητικῶς ἡ Ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ Ἀγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, κατόπιν εἰσηγήσεως τοῦ Καθηγητικοῦ Συλλόγου τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης, ἀνέθεσεν εἰς τοὺς Καθηγητὰς αὐτῆς, ἐλλογιμώτατον κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδην, Καθηγητὴν τῆς Ἐδρας τῆς Συμβολικῆς καὶ τῆς Ἀπολογητικῆς, καὶ

εις τὸν γράφοντα, Καθηγητὴν τῆς Ἐδρας τῆς Δογματικῆς καὶ τῆς Ἱστορίας τῶν Δογμάτων, τὴν σύνταξιν τῆς εἰσηγητικῆς ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου μελέτης.

Τὸ εὐρὺ τμήμα «Περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως» διεπραγματεύθη ἐν τῷ συνόλω του ὁ γράφων.

Τοῦτο, ὁμοῦ μετὰ τοῦ πρώτου τμήματος, «Περὶ Ἀγίας Γραφῆς», ὑπεβλήθη τῇ Μητρὶ Ἐκκλησίᾳ διὰ τὰ περαιτέρω.

Ἡ ἀκολουθηθεῖσα ἐν συνεχείᾳ διαδικασία ὑπῆρξεν ἡ πανορθόδοξως τότε ὀρισθεῖσα καὶ παραδεκτὴ γενομένη. Ἦτοι, ἡ ὅλη ἐργασία, ὡς Εἰσηγητικὴ πάντοτε Μελέτη τῆς Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως¹, ὑπεβλήθη εἰς τὴν Πανορθόδοξον Προπαρασκευαστικὴν Ἐπιτροπὴν τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ἣτις συνῆλθεν ἐν Chambésy τῆς Γενεύης, ἐν ἔτει 1971, καὶ τῆς ὁποίας Πρόεδρος ὑπῆρξεν ὁ γράφων. Ἐν αὐτῇ ἡ ἐργασία αὕτη ἐξητάσθη λεπτομερῶς, ἐν εἰδικῇ Ὑποεπιτροπῇ καὶ ἐν Ὀλομελείᾳ, ἔτυχε τῆς δεούσης ἐπεξεργασίας καὶ ὑπὸ συντομωτέραν σύνθεσιν καὶ δομὴν, ὡς ἄλλωστε ἀρμόζει εἰς «Συνοδικὸν Κείμενον» ἐψηφίσθη ὁμοφώνως ὑπὸ τῆς Πανορθόδοξου ταύτης Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς. Καὶ ὑπὸ νέον τίτλον, γενικώτερον, ἀσφαλῶς δὲ ἐκφράζοντα θεολογικώτερον τὴν περὶ Θείας Ἀποκαλύψεως Ὁρθόδοξον διδασκαλίαν — τοῦτον εἰσηγήθη ἡ ἐν τῇ Ἐπιτροπῇ Ἀντιπροσωπεῖα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου καὶ ἔχει οὕτω: «Ἡ Θεία Ἀποκάλυψις καὶ οἱ τρόποι ἐκφορᾶς αὐτῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἀνθρώπου» — παρεπέμφθη τὸ Κείμενον ταῖς Ἐκκλησίαις πρὸς τελικὴν, διὰ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, ἀπόφασιν καὶ θέσπισιν².

Ἐκτοτε, γενομένων νέων σκέψεων περὶ μεθοδολογίας καὶ θεματολογίας τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, τὸ ὅλον τοῦτο θέμα, τὸ οὕτωςι πανορθόδοξως προωθηθέν, ἐγκατελείφθη, ὀρισθέντων ἄλλων θεμάτων διὰ τὴν Ἀγίαν καὶ Μεγάλην ἡμῶν Σύνοδον, ἅτινα καὶ ἀναμένουν ἤδη τὴν πανορθόδοξον ἐπεξεργασίαν, ἐτυμηγορίαν καὶ ἀπόφασιν.

* * *

Καὶ ταῦτα μὲν τὰ κατὰ τὸ γενικώτερον θέμα «Περὶ Θείας Ἀποκαλύψεως», ἐν τῇ ὅλῃ προπαρασκευῇ τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου.

1. «Ἐκθεσις περὶ τῶν Πηγῶν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Ἀνατολικὴν Ἐκκλησίαν. Μελέτη συνταχθεῖσα κατ' ἀνάθεσιν παρὰ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου ὡς συμβολὴ εἰς τὸ ἔργον τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς τῆς Μεγάλης Συνόδου τῆς Ὁρθόδοξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπιτροπῆς», Θεσσαλονίκη 1971, σσ. 98.

2. Πρὸς τὴν Μεγάλην Σύνοδον. 1. Εἰσηγήσεις τῆς Διορθόδοξου Προπαρασκευαστικῆς Ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἕξ Θεμάτων τοῦ πρώτου σταδίου. Ι. — Ἡ Θεία Ἀποκάλυψις καὶ οἱ τρόποι ἐκφορᾶς αὐτῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκδοσις τῆς Γραμματείας Προπαρασκευῆς τῆς Ἀγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, Chambésy Γενεύης 1971, σελ. 11-33.

Ἔλθωμεν ὁμῶς εἰς τὸ εἰδικώτερον θέμα περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως, περὶ οὗ πρόκειται εἰς τὰς σελίδας ταύτας.

Ἐτέθη ἤδη πλειστάκις, καὶ τίθεται ἀσφαλῶς καὶ σήμερον, τὸ ἐρώτημα: Ὑπάρχουν ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ Θεολογίᾳ, περὶ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως προκειμένου, σαφεῖς καὶ συγκεκριμένοι προϋποθέσεις, καθ' ἃς νὰ εἶναι δυνατὸν νὰ θεωρηθῇ ὅτι ὑφίσταται καὶ ὠρισμένη προβληματολογία, δικαιολογούσα τὴν ad hoc ἐξέτασιν τοῦ θέματος τούτου;

Ἄς ἐπιτραπῇ εἰς ἡμᾶς νὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὸ ἐρώτημα αὐτὸ κατὰ τρόπον ἀπολύτως καταφατικόν.

Ἀφ' οὗτου ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία, εἰς κλίμακα πανορθοδόξου καὶ ἐκ πανορθοδόξου διαγνώμης καὶ ἀποφάσεως, ἀνέγραψε τὸ θέμα τοῦτο, διὰ τῆς Α' Πανορθοδόξου Διασκέψεως τῆς Ρόδου (1961) εἰς τὸν Κατάλογον Θεμάτων τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου, σημαίνει ὅτι ἀναγνωρίζει τὴν ὑπαρξίν τοιούτων προβληματολογικῶν προϋποθέσεων ἐν τῷ θεματι. Ἐξ ἐτέρου δὲ ὅτι ἐπὶ πλεόν εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφισβητήσεως εἶναι καὶ τοῦτο, ὅτι τὸ θέμα περὶ Θείας Ἀποκαλύψεως γενικῶς καὶ τὸ περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως εἰδικώτερον, ἔχει τὰς γνωστάς εὐρυτάτας διαχριστιανικὰς αὐτοῦ διαστάσεις, καθ' ἃς ἐπανέρχεται τοῦτο κατ' ἐπανάληψιν καὶ κατὰ τρόπον πολλάκις ἐπιτακτικόν εἰς συζήτησιν, ὡς θέμα ἀντιλεγόμενον εἰς τοὺς διαφόρους ἐπὶ μέρους διαλόγους καὶ εἰς τὰς γενικωτέρας διαχριστιανικὰς καὶ οἰκουμενιστικὰς σχέσεις καὶ ἐπαφὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν, τῆς Ὁρθοδοξίας ἀναγκαζομένης ἐκ τῶν πραγμάτων νὰ ἐνεργοποιήσῃ καὶ ἀποσαφηνίσῃ τὰς ἐν προκειμένῳ «θέσεις» τῆς καὶ τὴν καθόλου περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως διδασκαλίαν τῆς.

Ἄλλ' ἀποβῶμεν σαφέστεροι ἐπὶ ὅσων λέγομεν.

* * *

Βεβαίως, κυρίως εἰπεῖν, εἰδικὸν θέμα περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ δὲν ὑφίσταται. Ἀντιθέτως ὑπάρχει ἀρχῆθεν παραδεδομένη καὶ παραδεδεγμένη συνοπτικὴ περὶ τοῦ θέματος τούτου συνείδησις καὶ διδασκαλία, εἰς τρόπον ὥστε τόσον τὰ περὶ Ἁγίας Γραφῆς ὅσον καὶ τὰ περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως ὀρθοδόξως διδασκόμενα νὰ μὴ ἀποτελῶσι πρόβλημα διὰ τὰς ὀρθοδόξους συνειδήσεις ἐν τῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Ταῦτα ἰσχύουσι γενικῶς, ἀλλ' ἰσχύουσι καὶ ὡς πρὸς τὸ εἰδικώτερον θέμα τοῦ κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας τῆς Γραφῆς καὶ τῆς Παραδόσεως, ὡς ἰσοκύρων, ἰσοτίμων, ἰσοσκελῶν καὶ ἰσοβαρῶν ἐκφορῶν καὶ μορφῶν τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ διὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Οὐχ ἤττον, εἶναι γνωστὸν, ὅτι διαρκοῦντος, ἰδίᾳ, τοῦ Σχολαστικοῦ Μεσαίωνα, τὸ ἰσόρροπον τῶν δύο τούτων ἰσοτίμων μορφῶν καὶ ἐκφράσεων τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας ἐκλονίσθη ἐν τῇ Δύσει. Ὑπερετονίσθη τότε καὶ ἔκτοτε ἡ Παράδοσις ὡς «π η γ η» αὐτοτελής, ἀποτεθησαυρισμένη καὶ οἶονεἰ

τελοῦσα ἀπολύτως εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἄλλως ὡς «Magisterium Ecclesiae» γνωριζομένου παράγοντος τῆς διοικήσεως καὶ διδασκούσης Ἐκκλησίας ἐν τῇ Λατινικῇ Δύσει. Τοῦτο εἶχε προσκρούσει ἤδη καὶ εἶχεν ἀποτελέσει ἀντικείμενον προβληματισμοῦ διὰ τὴν ἡμετέραν Βυζαντινὴν καὶ Μεταβυζαντινὴν Θεολογίαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἀποτελέσῃ καὶ θέμα ἰδιαζούσης καὶ προκλητικῆς διαφοροποιήσεως τῶν διδασκαλιῶν Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως κατὰ τὴν τότε ἐποχὴν, τοῦλάχιστον ὄχι τόσον ὅσον ἄλλα κεφάλαια πίστεως καὶ διδασκαλίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Τὸ θέμα ὅμως ἐτέθη ὑπὸ τελείως ἄλλην προοπτικὴν ἀφ' ὅτου ἐδημιουργήθη τὸ Σχίσμα τῆς Δύσεως καὶ ἀπέρρευσεν ἐκ τούτου ἡ Μεταρρύθμισις, μετὰ τὴν γνωστὴν περὶ «Sola Scriptura» διδασκαλίαν τοῦ Προτεσταντισμοῦ καὶ μετὰ τὰς ἀντιστοίχως ὑπερτονισθείσας ὑπὲρ «μόνης» τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως «θέσεις» τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας. Αὗται, ὡς γνωστόν, κατέτεινον εἰς τὴν οἰονεὶ περὶ «Sola Traditio» γνωστὴν ἀντίληψιν, κυρίως μετὰ τὴν ἐν Τριδέντῳ Σύνοδον, ὅτε καὶ ἤρξατο διαμορφουμένη καὶ ἀναπτυσσομένη ἡ Νεοσχολαστικὴ Ἀντιμεταρρυθμιστικὴ Θεολογία τῆς Δύσεως, ἡ ὁποία εὐτυχῶς σήμερον εὐρίσκεται ἐν ἐμπραγματῶν ὑφέσει.

Πάντως ἡ Ὁρθοδοξία εὐρεθεῖσα, ὡς γνωστόν, εἰς ἐπιστολιμαῖον, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, Διάλογον μετὰ τῆς Προτεσταντικῆς Δύσεως, ἀλλὰ καὶ προκληθεῖσα ὅπως διατυπώσῃ τὴν ἑαυτῆς διδασκαλίαν εἰς «σχετικοῦ κύρους» μὲν, ἀλλὰ καὶ βασικῆς σπουδαιότητος ἐκκλησιαστικὰ κείμενα, ὡς εἶναι τὰ γνωστὰ Συμβολικὰ Κείμενα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας, ἡναγκάσθη νὰ τάμη καὶ ἐν τούτῳ τὴν μέσσην ὁδόν, ἐπισημαίνουσα τὸ ἰσόκυρον Γραφῆς καὶ Παραδόσεως, ὡς λεχθήσεται κατωτέρω¹.

Πάντα ταῦτα ἀποδεικνύουσιν, ὅτι περὶ τὸ θέμα τοῦτο τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, τόσον καθ' ἑαυτήν, ὅσον καὶ κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὴν σχέσιν αὐτῆς μετὰ τῆς Ἁγίας Γραφῆς καὶ πρὸς τὴν εὐρυτέραν θέσιν ἣν κατέχει ἐν τῇ ὅλῃ συνθέσει τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, ἡ ὑπάρχουσα προβληματολογία δὲν εἶναι κυρίως εἰπεῖν ἐνδορθόδοξος, ὑπὸ τὴν στενὴν ἔννοιαν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἔχει προκληθῆ καὶ προκαλεῖται, κατὰ περιόδους, ἐκ τῶν ἑξῶ.

Τοῦτο σημαίνει ὅτι τὸ θέμα, ὡς εἶπομεν, ἔχει τὰς εὐρυτέρας διαχριστιανικὰς ἐμπλοκάς καὶ διαστάσεις του.

Ὅντως ἡ οὕτως ἐμφανιζομένη ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας προβληματολογία περὶ Παραδόσεως ἐμπλέκει ἀμέσως καὶ ἀναποφεύκτως τὴν ἡμετέραν Ὁρθόδοξον Θεολογίαν. Καὶ τοῦτο διότι εἶναι πλέον ἢ φυσικόν, ὅπως ἡ Ὁρθόδοξος Θεολογία, φύσει καὶ θέσει, ἐρχεται — καὶ ὀφείλει ἄλλωστε νὰ ἐρχεται —

1. Ἴδε πάντα τὰ ἱστορικὰ ἐν προκειμένῳ δεδομένα ἐν Ἰ. Καρμίρη, Ὁρθοδοξία καὶ Προτεσταντισμός, τ. Α', Ἀθήναι, 1937, passim, καὶ Τοῦ αὐτοῦ, ΔΣΜν, τ. Α' καὶ Β', Ἀθήναι 1953, passim.

ἀντιμέτωπος πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἐκκλησιῶν καὶ Ὁμολογιῶν τιθεμένας ἐκάστοτε προβληματολογίας.

Ἀναλόγους περιπτώσεις παρέχει, νομίζομεν, ὁ παρελθὼν ΙΘ' αἰών. Ἡ Ὁρθοδοξία εὐρεθεῖσα εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἀντιμετωπίσῃ δύο «νέα δόγματα» τῆς Λατινικῆς Ἐκκλησίας, τὸ τῆς Ἀσπίλου Συλλήψεως τῆς Θεοτόκου καὶ τὸ τοῦ Ἀλαθῆτου τοῦ Πάππα, μὲ ὅλας τὰς γνωστὰς ἐκκλησιολογικὰς ἐπιπτώσεις τούτων καὶ μὲ ἄμεσον ἐμπλοκὴν τῆς ὅλης περὶ Παραδόσεως, περὶ αὐθεντίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ περὶ Magisterium διδασκαλίας τῆς Ἀ' Βατικανῆς Συνόδου, ἀνέπτυξε καὶ τὴν περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως ἀντιρρητικὴν διδασκαλίαν αὐτῆς εἰς «μέτρα» ἀνάλογα πρὸς τὰ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Δύσεως. Οὕτως ἐδημιουργήθη μία πρώτη συναφῆς πρὸς τὴν τῆς Δύσεως προβληματολογία ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ περὶ τὸ εὐρὺ τοῦτο περὶ Παραδόσεως θέμα. Ὁ χρυσοῦς Βικεντίειος ὀρισμὸς περὶ Παραδόσεως ἀπήτησεν ὀρθόδοξον διάπτυσιν καὶ ἐρμηνείαν, οἱ δὲ ὄροι «consensus Ecclesiae», «consensus Patrum» κ.λπ. ἤλθον εἰς τὸ προσκῆνιον καὶ τῆς Ὁρθοδόξου Θεολογίας τῆς ἐποχῆς.

*
*
*

Καὶ τοῦ λόγου ὄντος περὶ τῆς Δυτικῆς ταύτης προβληματολογίας περὶ Παραδόσεως, πρέπει νὰ μνημονεύσωμεν ἐνταῦθα καὶ τὴν εὐρυτάτην περίπτωσιν τῆς ἐντὸς τῆς Οἰκουμενικῆς Κινήσεως ἐμφανίσεως καὶ θέσεως τοῦ ὅλου προβλήματος περὶ Γραφῆς καὶ Παραδόσεως.

Ἀναμφηρίστως διαφόρως ἐτέθη καὶ τίθεται τὸ θέμα περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῇ Οἰκουμεικῇ Κινήσει καὶ ἐν τῷ Παγκοσμίῳ Συμβουλίῳ τῶν Ἐκκλησιῶν. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα, ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς Ὁρθοδόξου ἀντιμετωπίσεώς του, εἶναι τὸ αὐτό. Ἡ Ὁρθοδοξία, ἐκοῦσα ἄκουσα, εἶτε μετέχουσα, ὡς μετέχει, τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν θεολογικῶν συζητήσεων ἐντὸς τοῦ Οἰκουμεισμοῦ καὶ εἰδικώτερον, κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην τριακονταετίαν, ἐντὸς τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου τῶν Ἐκκλησιῶν, εἶτε καὶ χωροῦσα εἰς τοὺς θεολογικοὺς διαλόγους, εὐρίσκειται πάντοτε ἔναντι τοῦ βασικῶς ἀπασχολοῦντος τὴν Προτεσταντικὴν πλευρὰν θέματος τοῦ κύρους καὶ τῆς αὐθεντίας τῆς Ἀγίας Γραφῆς ὡς πρὸς τὴν ὑπ' αὐτῆς διαμφισβητούμενην αὐθεντίαν καὶ ἰσοκυρότητα τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως. Ἀκόμη καὶ ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι ὁ Προτεσταντισμὸς «ἀνεκάλυψε» — ὡς συνηθίζεται νὰ λέγηται — τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν χάρις καὶ διὰ μέσου τῆς Ὁρθοδόξιας, καὶ πάλιν ἡ προβληματολογία περὶ τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν εἶναι ἐκείνη ἢ ὁποία τίθεται ἀπὸ μέρους τῶν ἄλλων. Ἡ Ὁρθοδοξία ἐκθέτουσα τὴν ἑαυτῆς διδασκαλίαν εἰς τὸ θέμα τοῦτο ἀπλῶς ἀπαντᾷ εἰς τὰ ἐρωτήματα, τὰ ὅποια τίθενται ἐνώπιον αὐτῆς ἐκ τῆς ἐτέρας πλευρᾶς. Παραδείγματα ἔστωσαν αἱ περιπτώσεις τῶν ἐντὸς τῆς Ἐπιτροπῆς «Πίστις καὶ Τάξις» τοῦ Π.Σ.Ε. γενομένων συζητήσεων περὶ τὸ θέμα «Παράδοσις καὶ παραδόσεις» (τοιαῦτα εἶναι τὰ Κείμενα τῆς Ἐπιτροπῆς ἐν τῷ Συνεδρίῳ τοῦ

Montreal (1963), «Tradition and traditions», ὡς καὶ τῶν περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῷ Π.Σ.Ε. γενικώτερον συζητηθέντων καὶ συζητουμένων, ἰδίᾳ ἐν τῇ Κεντρικῇ Ἐπιτροπῇ, Ρόδος (1959), καὶ ἐν συνεχείᾳ εἰς ὄλας τὰς ἔκτοτε παραλλήλους ἐν τῷ Συμβουλίῳ συζητήσεις περὶ τὰ φλέγοντα θέματα περὶ Conciliarity, Apostolicity and Catholicity, Apostolic Succession, Ordained Ministry κ.λπ.

Καθίσταται, ἐπομένως, εὐνόητον ὅτι ἡ Ὁρθοδοξία ἀναλαμβάνουσα τὸν διάλογον καὶ τὴν διμερῆ ἢ πολυμερῆ συζήτησιν ἐν τῷ θεματι τούτῳ τῆς Παραδόσεως καὶ ἐρωτωμένη ὑπὸ τῶν ἔξω ἐπ' αὐτοῦ, ὑποχρεοῦται ὅπως ὑπὸ τὴν εὐρυτάτην ταύτην προβληματολογία ἀναπτύξῃ τὴν ἑαυτῆς διδασκαλίαν, μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς τοιαύτης ἀπαραιτήτου, καὶ ἀπὸ ἰδικῆς τῆς πλευρᾶς, διευρύνσεως τῆς προοπτικῆς τοῦ θέματος.

* * *

Νομίζομεν, λοιπόν, ὅτι αὐτὴν τὴν εὐρύτητα προοπτικῆς καὶ προβληματολογίας ὀφείλει νὰ ἔχῃ ὑπ' ὄψει τῆς πᾶσα νέα διαπραγμάτευσις τοῦ θέματος τούτου τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ὡς ἰσοτίμου, ἰσοκύρου, ἰσοσκελοῦς καὶ ἰσοβαροῦς σκέλους τῆς ἐνιαίας καὶ ἀμήτητου Θείας Ἀποκαλύψεως κατὰ τὴν Ὁρθόδοξον Διδασκαλίαν. Ὑπὸ τοιαύτην δὲ προοπτικὴν καὶ εὐρύτητα ἐγράφησαν καὶ αἱ σελίδες αὗται.

Ἡμεῖς, προβαίνοντες εἰς τὴν ἔκδοσιν τῆς «Περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως» μελέτης ἡμῶν ταύτης αὐτοτελῶς, θεωροῦμεν τὴν τότε «εἰσηγητικὸν» χαρακτηριστὴρα κεκτημένην ἐργασίαν ἡμῶν ὡς ἀποδεσμευθεῖσαν ἤδη ἔναντι τῆς Ἁγίας καὶ Μεγάλης Συνόδου. Προτάσσομεν δὲ τὴν εὐρεῖαν ἐπεξηγηματικὴν Εἰσαγωγὴν ἡμῶν ταύτην, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι αὕτη διαφωτίζει τὰς συνθήκας καὶ προϋποθέσεις, ὑφ' ἃς συνετάγη ἡ ἀνά χειρᾶς ἐργασία καὶ ἐπεξηγεῖ τὸν λόγον καὶ τὸν τρόπον ἀναφορᾶς ἡμῶν ἐν αὐτῇ εἰς τὰ καίρια καὶ βασικώτερα μόνον σημεῖα περὶ τὴν ὑπάρχουσαν προβληματολογία τοῦ θέματος περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῇ Ὁρθόδοξῳ Ἐκκλησίᾳ καὶ Θεολογίᾳ, ἀποφευχθεῖσῶν μάλιστα τῶν πολλαπλῶν καὶ ἄλλως γνωστῶν συγχρόνων βιβλιογραφικῶν παραπομπῶν, ἵνα διατηρηθῇ ὁ ἀρχικὸς χαρακτήρ τῆς μελέτης ἡμῶν.

Ἐλπίζομεν, ὅτι αἱ σελίδες αὗται ἀνταποκρίνονται ὄχι μόνον εἰς τὸν χρησιμοποίηθέντα τίτλον: «Β α σ ι κ ᾶ τ ι ν α π ε ρ ῖ τ ῆ ς Ἱ ε ρ ᾶ ς Π α ρ α δ ὅ σ ε ω ς», ἀλλὰ καὶ ἐκφράζουσι εὐσυνόπτως καὶ ὀρθῶς τὴν κατὰ βάσιν ἀμετακίνητον περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως διδασκαλίαν τῆς Ἁγίας ἡμῶν Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας.

Α'. Η ΑΠΟ ΘΕΟΥ ΑΛΗΘΕΙΑ ΑΠΟΚΑΛΥΠΤΟΜΕΝΗ.

Ἡ Ὁρθόδοξος Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία ἀποδέχεται δύο τρόπους ἐκφορᾶς, ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, τῆς ὑπερφυσικῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, τῆς προπαιδευτικῶς μὲν γενομένης διὰ τῶν πατριαρχῶν καὶ τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τελειωθείσης δέ, ἐν τῷ πληρώματι τοῦ χρόνου, διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ¹, τρόπους ἐκφορᾶς παραλλήλους, ἰσοτίμους, ἰσοκύρους, ἰσοστασίους καὶ ἰσοσκελεῖς, ἐξίσου δὲ ἀληθεῖς.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν ἄνθρωπον ὑπερφυσικὴ ἀποκάλυψις τοῦ «μυστηρίου» τῶν αἰωνίων αὐτοῦ βουλῶν² ἀρχεται ἀπὸ αὐτῆς ταύτης τῆς συγκεκριμένης στιγμῆς τῆς πρὸς τὸν Ἀδὰμ προσομιλίας καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν καὶ πρὸς τὴν Εὐάν, ἀπὸ τῆς πτώσεως αὐτῶν καὶ ἐφ' ἐξῆς, σὺν τῇ ἀρᾷ, πρώτης ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ περὶ μελλούσης σωτηρίας³, συνεχίζεται καὶ ἐπεκτείνεται διὰ τῶν θείων ἐπεμβάσεων ἐν τῇ ἱστορικῇ πορείᾳ τοῦ Ἰσραήλ, ἀπὸ τῆς συνάψεως τῆς «διαθήκης» μετὰ τοῦ Ἀβραάμ⁴ καὶ ἐφ' ἐξῆς μέχρι καὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῇ Παλαιᾷ Διαθήκῃ φορέων τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ἀποκορυφοῦται καὶ ὀλοκληροῦται ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ⁵ καὶ κλείει διὰ τοῦ θανάτου τοῦ τελευταίου τῶν Ἀποστόλων.

Κέντρον τῆς σωτηριῶδους ταύτης ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ εἶναι ἡ ἐνανθρώπησις τοῦ Μονογενοῦς Αὐτοῦ Υἱοῦ, διὰ τοῦ πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως τοῦ ὁποίου προῆλθε νέα υἱικὴ κοινωνία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὸν Θεόν, καὶ ἐν τῷ αἵματι τοῦ ὁποίου συνέστη ἡ καινὴ καὶ αἰώνιος διαθήκη.

Τὸ μήνυμα τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξεν ἡ πλήρης ἀποκάλυψις τῆς θρησκευτικῆς ἀληθείας, τῆς χορηγηθείσης ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Οἰαδῆτις καὶ ἐὰν ὑπῆρξεν ἡ συμμετοχὴ καὶ ἡ προσφορὰ τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ τῶν Ἀποστόλων ἐν τῇ μεταδόσει τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, πάντως εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δέαν νὰ ἀναχθῇ τὸ οὐσιῶδες καὶ κλίριον τῆς Ἀποκαλύψεως, δι' ἧς καὶ σήμερον ἔτι ζῶμεν οἱ Χριστιανοί. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τὸ περιεχόμενον τῆς ὑπερφυσικῆς Ἀποκαλύψεως καλεῖ «μυστήριον», εὐρίσκον τὴν πληρότητα αὐτοῦ ἐν τῇ ἐνανθρωπήσει⁶.

1. Ἐβρ. 1,1.

2. Α' Κορ. 2,7-10.

3. Γέν. 3,15 κ. ἐξ.

4. Γέν. 17,1-2.

5. Ἐβρ. 1,1-2.

6. Ἐβρ. 3,3 ἐ., Κολ. 1,23-27, 2,2, 3,3, Ρωμ. 16,25 ἐ.

Ἡ διδασκαλία τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας περὶ δύο τρόπων ἐκφορᾶς τῆς ὑπερφυσικῆς Ἀποκαλύψεως, ἤτοι τῆς Ἁγίας Γραφῆς, Παλαιᾶς καὶ Καινῆς Διαθήκης, τῆς πρώτης ἀποτελούσης προπαρασκευὴν τῆς δευτέρας, καὶ τῆς Ἰερᾶς Παραδόσεως, ἐν ἐννοίᾳ στενῇ, προκειμένου περὶ τῆς ἐν Χριστῷ Ἀποκαλύψεως, στηρίζεται ἐπὶ τῶν διδομένων ὑπὸ τῆς Ἱστορίας.

Καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Καινῆς Διαθήκης συνέβη ὅ,τι καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὡς ἐν ἐκείνῃ οὕτω καὶ ἐν ταύτῃ, τῆς καταγραφῆς ἐν κειμένους τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας προηγήθη προφορικῆ, ἀπὸ στόματος εἰς στόμα, μετάδοσις.

Ὁ Θεὸς πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως ὠμίλησε πρὸς τὸν Ἰσραηλιτικὸν λαόν. Ὁ δὲ λαὸς οὗτος διετήρησε τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ κατ' ἀρχὰς ἐν τῇ ζωῇ παραδόσει αὐτοῦ, ἀργότερον μόνον καταγράψας καὶ ἐν συλλογῇ βιβλίων, τὰ ὁποῖα, τὰς ρίζας αὐτῶν ἔχοντα βεβυθισμένας ἐντὸς τῆς παραδόσεως ταύτης, ἀπετέλεσαν συγκεκριμένην συλλογὴν σὺν τῇ παρόδῳ τῶν αἰῶνων. Ἱστορικῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, εἰσέτι μέχρι καὶ τοῦ Μωϋσέως, ἱερὰ βιβλία δὲν ὑπῆρχον. Ὁ Κανὼν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀπεκρυσταλλώθη κατὰ τὸν β' π.Χ. αἰῶνα καὶ προσέλαβε τὴν τελικὴν αὐτοῦ μορφήν κατὰ τὸν β' μ.Χ. αἰῶνα. Ἐπὶ τῆς συλλογῆς δὲ τῶν ἀπαρτιζόντων αὐτὸν ἱερῶν βιβλίων εἰργάσθησαν ἀπὸ τοῦ ιβ' π.Χ. αἰῶνος καὶ ἐντεῦθεν ἐπὶ χίλια ἔτη. Ὀλόκληρος ὁ λαὸς μετέσχεν εἰς τὸν ἀπαρτισμὸν τῆς συλλογῆς τοῦ Ἱεροῦ κειμένου. Τινὰ τῶν ἐπὶ μέρους βιβλίων τούτου δὲν ἐγράφησαν μόνον ἅπαξ. Τινὰ δὲ καὶ συνειρμολογήθησαν λίαν βραδέως, ὃν τρόπον κτίζονται συνήθως οἱ μεγάλοι καθεδρικοὶ ναοί, διὰ τὴν ἀνέγερσιν τῶν ὁποίων ἐργάζονται κατὰ σειρὰν γενεαί.

Παράδειγμα τούτου παρέχει τὸ βιβλίον τῆς Ἐξ ὁδοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ νόμοι ἀρχαιότεροι τοῦ Δαβὶδ τίθενται πλησίον ἄλλων, χρονολογουμένων ἀπὸ τῆς μετὰ τὴν αἰχμαλωσίαν ἐποχῆς. Εἶναι ὁ κώδιξ τῆς ζωῆς τοῦ περιουσίου λαοῦ.

Καὶ τὸ βιβλίον τῶν Ψαλμῶν ἐπίσης ἔχει τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ. Μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ τοῦ τελευταίου Ψαλμοῦ ἐμεσολάβησαν ὀκτακόσια ὅλα ἔτη.

Ἐν τῷ συνόλῳ δ' αὐτῆς ἡ Παλαιὰ Διαθήκη διαλαμβάνει καὶ ἀντικατοπτρίζει τὴν πορείαν τῆς ζωῆς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ τῆς φροντίδος τοῦ Θεοῦ, ὅπως σώσῃ τὸν λαόν τοῦτον καὶ τὸν κόσμον ἅπαντα. Τοῦτο δ' ἀκριβῶς ἐξηγεῖ καὶ τὴν δι' αὐτῆς διήκουσαν ἰσχυρὰν ἐνότητα τοῦ ἐν αὐτῇ ἀποτεθησαυρισμένου Θεοῦ πνεύματος καὶ τοῦ κατ' αὐτὸ διαφανομένου καὶ προβάλλοντος αἰωνίου σχεδίου τῆς θείας ἀπολυτρώσεως.

Παρόμοιόν τι, λοιπόν, συνέβη καὶ ἐν τῇ χριστιανικῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἀπὸ τοῦ θανάτου τοῦ Κυρίου μέχρι τῆς ὀλοκληρώσεως τῆς συντάξεως τῶν βιβλίων τῆς Καινῆς Διαθήκης, κατὰ τὸ β' ἡμισυ τοῦ α' αἰῶνος, ἡ ἀρχέ-

γονος χριστιανικῆ Ἐκκλησία δὲν εἶχε γραπτὸν κανόνα τῆς πίστεως. Καὶ τὸ εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας ἐν τῷ πληρώματι τοῦ χρόνου, πρὶν ἢ γίνῃ βιβλίον, ἦτο προφορικὸς λόγος, φερόμενος ἐν τῇ πρωταρχικῇ λεγομένῃ κατηχήσει, ἐν τῷ πρωταρχικῷ χριστιανικῷ κηρύγματι.

Ὁ Χριστὸς ὑπῆρξε σπορευὸς τοῦ λόγου, οἱ δὲ Ἀπόστολοι αὐπηρέται τοῦ λόγου»¹, μεταδόντες εἰς τὸν κόσμον «ὃ ἀκηκόασιν, ὃ ἐώρακάσι τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν, ὃ ἐθεάσαντο καὶ αἱ χεῖρες αὐτῶν ἐψηλάφησαν, περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς»². Τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ, καὶ τὸ κήρυγμα τῶν Ἀποστόλων περὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἰησοῦ, ὁμοίομορφον ἐν ταῖς μεγάλας αὐτοῦ γραμμαῖς, ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς πρώτης χριστιανικῆς κοινότητος, μετεδίδοτο ὡς προφορικῆ παράδοσις ἀπὸ στόματος εἰς στόμα καὶ ἀπὸ προσώπου εἰς πρόσωπον, ὡς βίωμα ζῶν, ἐγγραφόμενον ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐν ταῖς καρδίαις τῶν γνησίων τῆς Ἐκκλησίας μελῶν, ἐκ ταύτης δὲ ἐξυφάνθη καὶ ἐμορφώθη ἡ ἐκκλησιαστικὴ Ἱερὰ Παράδοσις.

Ἐπῆρξεν ἄρα χρονικὸν τι διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον καὶ ὁ Χριστιανισμὸς ὑφίστατο ἄνευ γραπτῶν μαρτυριῶν. Ἦντλει καὶ ἔζη ἐκ τῆς προφορικῆς μεταδόσεως, ἀποτελούσης τότε τὴν μόνην πηγὴν τῶν ἀποκεκαλυμμένων ἀληθειῶν. Καὶ προῆλθε μὲν, ζώντων ἔτι τῶν Ἀποστόλων, ὁ γραπτὸς λόγος, οὗτος ὅμως, προκληθεὶς ἐξ ὠρισμένων περιστατικῶν ἀφορμῶν καὶ πρὸς ὠρισμένον ἀποβλέπων σκοπὸν, δὲν περιέλαβεν, οὐδὲ ἠδύνατο νὰ περιλάβῃ, πάντα ὅσα ἐδίδαξε τοὺς Ἀποστόλους ὁ Κύριος μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάστασιν αὐτοῦ, «δι' ἡμερῶν τεσσαράκοντα ὀπτανόμενος αὐτοῖς καὶ λέγων τὰ περὶ τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ»³.

Ὅτι δὲ οὐχὶ πᾶσαν τὴν ἦν εἰς τοὺς πιστοὺς παρέδοσαν διδασκαλίαν περιέλαβον ἐν ταῖς γραφαῖς αὐτῶν οἱ Ἀπόστολοι, ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ ὧν αὐτοὶ οὗτοι ἔγραψαν, περισσοτέρως δὲ οἱ ὑπὲρ τοὺς λοιποὺς πρὸς γραφὴν κοπιᾶσαντες Ἀπόστολοι Ἰωάννης καὶ Παῦλος⁴.

Καὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν λοιπὸν τοῦ γραπτοῦ λόγου ἡ προφορικὴ παράδοσις ἐξηκολούθει ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀποτεθησαυρισμένη ἐν τῇ μνήμῃ τῶν πιστῶν. Μέχρι μάλιστα τῶν μέσων τοῦ β' αἰῶνος ἀπενέμενο αὐτῇ μείζων ἀξία καὶ προτίμησις, ὡς δεικνύει τὸ παράδειγμα τοῦ τε Παπίου, κατὰ τὸν ἱστορικὸν Εὐσέβιον γράψαντος: «οὐ γὰρ τὰ ἐκ τῶν βιβλίων τοσοῦτόν με ὠφελεῖν ὑπελάμβανον, ὅσον τὰ παρὰ ζώσης φωνῆς καὶ μενούσης»⁵, καὶ τοῦ Ἁγίου Ἰγνα-

1. Λουκ. 1,2.

2. Α' Ἰωάν. 1,1.

3. Πράξ. 1,3.

4. Ἰωάν. 20,30. 21,25. Β' Ἰωάν. 1,12. Α' Κορ. 11,34. Α' Τιμ. 6,20. Β' Θεσσ. 2,15.

Πρβλ. καὶ Α' Κορ. 11,2. Β' Τιμ. 1,13, 2,2.

5. Εὐσέβιου, Ἐκκλ. Ἰστ. 3,2 P 20, 296-297.

τίου τοῦ Θεοφόρου, προτρεπομένου τοὺς πιστοὺς ἀπρὶξ ἔχεσθαι τῆς τῶν Ἀποστόλων παραδόσεως, ἣν ὑπὲρ ἀσφαλείας καὶ ἐγγράφως ἀδιατυποῦσθαι ἀναγκαῖον ἡγεῖτο»¹.

Ἐντεῦθεν συναγεται, ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἐν τῇ πρωτογενεῖ Ἐκκλησίᾳ παραδιδόμενη κατ' ἀρχὰς διὰ ζώσης, ὡς παράδοσις ἐν εὐρείᾳ ἐννοίᾳ, λίαν ἐνωρὶς διεκρίθη εἰς τὴν ἐγγραφον καὶ τὴν ἀγγραφον παράδοσιν, τὴν Καινὴν Διαθήκην καὶ τὴν Παράδοσιν ἐν ἐννοίᾳ στενῇ.

Β'. ΟΡΙΣΜΟΣ, ΕΝΝΟΙΑ ΚΑΙ ΓΝΩΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΙΕΡΑΣ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ.

Καὶ τὰ μὲν περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἐγγράφου Παραδόσεως, ἥτοι τῆς Καινῆς Διαθήκης, τόσον καθ' ἑαυτήν, ὡς συγκεκριμένης συλλογῆς βιβλίων, περιχόντων τὴν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τῶν θεοπνεύστων Ἀποστόλων ἐν γραπτοῖς κειμένοις ἀποτυπωθεῖσαν ἀποτελεσμένην Θεῖαν Ἀποκάλυψιν, ὅσον καὶ ἐν συσχετίσει πρὸς τὸ ἕτερον σκέλος τῆς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὡσαύτως «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως» λαληθείσης καὶ ἐν τοῖς κειμένοις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀποκειμένης ἱστορικῶς προτέρας μορφῆς τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, μεθ' ἧς, ὡς ἐξ ἀμφοῖν, συναπαρτίζεται ἡ διπλῆ συλλογὴ τῶν δύο Διαθηκῶν, ἥτοι ἡ ὅλη ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδεδομένη καὶ ἀποτερησαυρισμένη Ἀγία Γραφή, ὅλα τὰ περὶ τούτων ἀπάντων κεῖνται ἔξω τῶν πλαισίων τῆς παρούσης ἐργασίας.

Περὶ δὲ τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως² εἰδικῶς προκειμένου, τὸ πρῶτον τιθέμενον ἐρώτημα εἶναι τὸ ἐξῆς: Τίς ὁ θεολογικὸς ὀρισμὸς τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως;

Καλοῦμεν Ἱεράν Παράδοσιν τὴν ὑπὸ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων προφορικῶς μεταδοθεῖσαν καὶ διὰ ζώσης φωνῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διαβιβασθεῖσαν διδασκαλίαν, τὴν καὶ ἐγγραφεῖσαν, διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, εἰς τὰς καρδίας τῶν ἀποτελεσάντων τὴν πρώτην Ἐκκλησίαν πιστῶν Χριστιανῶν, ἥτις καὶ ὑπὸ τὴν καθοδήγησιν τῶν ποιμένων αὐτῆς, τῶν διαδεξαμένων τοὺς Ἀποστόλους καὶ ἐπωμισθέντων τὴν εὐθύνην τοῦ ὀρθοτομεῖν τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας, διαμορφωθεῖσα χρονικῶς εἰς φρόνημα καθολικὸν καὶ εἰς συνείδησιν ἐνιαίαν τῆς Ἐκκλησίας, αὐτὴ ἐν ἑαυτῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ κατὰ δια-

1. Εὐσεβίου, Ἐκκλ. Ἱστ. 3,36, Ρ 20, 288.

2. "Ὅρα τὴν ὀρθόδοξον περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως νεωτέραν βιβλιογραφίαν εἰς τὸ νέον ἔργον τοῦ Ὁμοτ. Καθηγητοῦ τοῦ Παν/μίου Ἀθηνῶν καὶ Ἀκαδημαϊκοῦ κ. Κ. Γ. Μπόνη, Χριστιανικὴ Γραμματεία, ἥτοι Φιλολογικὴ καὶ Κριτικὴ Ἱστορία τῶν Πατέρων καὶ Ἐκκλησιαστικῶν Συγγραφέων, τ. Α', Οἱ λεγόμενοι Ἀποστολικοὶ Πατέρες, Ἐν Ἀθήναις 1977, σελ. με'-μζ'.

δόχην ἐξάρτησει ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων, ἔχουσα τὸ κριτήριον τῆς ἑαυτῆς ἀληθείας — ἐξ οὗ καὶ ἐκλήθη «ἀποστολικὴ ἀλήθεια» καὶ «ἀποστολικὸν φρόνημα» — διηρμηνεύθη, ἐν συνεχείᾳ, καὶ ἀπεθησαυρίσθη καὶ ἐνεσωματώθη, σὺν τῇ ἀνεπίξει τοῦ χρόνου, καὶ εἰς πάντα τὰ ἀρχαῖα σύμβολα τῆς πίστεως, εἰς τὰς αὐθεντικὰς ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας ἐρμηνείας τῆς Ἁγίας Γραφῆς, εἰς τὰς δογματικὰς ἀποφάνσεις, τοὺς ὄρους καὶ τὰ σύμβολα τῶν Ἱερῶν Συνόδων, τῶν Οἰκουμενικῶν ἰδίᾳ, ὡς εἰκός, ἔτι δὲ καὶ εἰς τὴν λατρείαν, εἰς τὰ καθολικῶς κρατήσαντα ἔθιμα καὶ εἰς τὴν ἐν γένει πράξιν τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, συμπεριελήφθη δὲ καὶ διεπλατύνθη τελικῶς, ἐν πιστῇ καὶ ὀρθῇ ἐρμηνείᾳ τῶν παραδεδομένων στοιχείων, ἐν τοῖς ποικίλοις, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς δογματικοῖς, ἀνθαιρετικοῖς, ἀπολογητικοῖς καὶ λοιποῖς συγγράμμασι τῶν Πατέρων καὶ τῶν λοιπῶν Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ αἰῶνας μακροῦς, ἀποβάσα οὕτω ἡ Ἱερά Παράδοσις ἐν πλατεῖᾳ ἐννοίᾳ καὶ χρήσει τοῦ ὄρου, ἥτις καὶ ὡς τοιαύτη ἐν τῷ συνόλω τῆς εἰῶνα ὁ ἕτερος καὶ περιεκτικώτερος πλὴν ἀείποτε παράλληλος καὶ ἰσοβαρῆς καὶ ἰσόκυρος πρὸς τὴν Ἁγίαν Γραφὴν φορεὺς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἐν τῇ μιᾷ καὶ ἀδιαίρετῳ Ἐκκλησίᾳ.

Ὅτι οὕτως ἀνειλίχθησαν τὰ πράγματα καὶ ὅτι αὐτοὶ ὑπῆρξαν οἱ δύο τρόποι ἐκφορᾶς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ἐν τῇ ἀρχηγόνῳ Ἐκκλησίᾳ, ἥτοι ὁ διὰ τοῦ προφορικοῦ λόγου καὶ ὁ διὰ τῆς γραφίδος, τοῦτο εἶναι ἀφ' ἑαυτοῦ γνωστόν, ἀλλὰ καὶ πολλαχῶς ἐπιμεμαρτυρημένον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀναμφιλέκτως τυγχάνει ἀποδεδειγμένον καὶ παραδεδεγμένον ἐν τῇ καθόλου Θεολογίᾳ.

Ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὅστις «οὐ δέδεται» (Β' Τιμ., β' 9), ἦτο ἀσφαλῶς ἐλεύθερος, ἵνα μεταβιβασθῇ, καὶ μετεβιβάσθῃ ὄντως, ἤδη ἐκ τῆς πρώτης στιγμῆς, διὰ τοῦ λελαλημένου λόγου, διὰ τῆς προφορικῆς διδασκαλίας. Τὸ χριστιανικὸν κήρυγμα, τὸ εὐαγγελικὸν μήνυμα, δὲν ἦτο γεγραμμένον. Ἦτο προφορικόν. Ἦτο κήρυγμα παραδιδόμενον συνεχῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διὰ ζώσης φωνῆς.

Αἱ μαρτυρίαι τοῦ Κυρίου (Μ α τ θ. κη', 9. Μ ᾱ ρ κ. ιστ', 15. Π ρ ᾱ ξ. α', 8), τῶν Ἀποστόλων (Ἰ ω ᾱ ν. κ', 20, 30 κα', 15, Β' Ἰ ω ᾱ ν. 12. Ἀ Κ ο ρ. ια', 34, ιε', 11), καὶ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου εἰδικώτερον (Α' Τιμ. στ', 20. Β' Τιμ. α', 13 καὶ β', 2. Ρ ω μ. ιστ', 17) εἶναι σαφεῖς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου. Οἱ Ἀπόστολοι οὐδὲν παρέλαβον γραπτῶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου. Οὔτε ἔγραψαν πάντες πάντα ὅσα ἐκήρυξαν καὶ μετέδωσαν πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων. Ἐδέχθησαν ἐκ τοῦ στόματος τοῦ Κυρίου ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὴν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος γενομένην Ἀπὸκάλυψιν καὶ μετέδωσαν αὐτὴν ἀπὸ στόματος. Οἱ δὲ πιστοί, ἐκ παραλλήλου καὶ ἐν συνεχείᾳ, ἐδέχθησαν τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ στόματος τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων ἢ τῶν ἐκπροσώπων αὐτῶν (ἐξ ἀκοῆς) (Ρ ω μ. ι', 17), καὶ ἐφύλαξαν ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν, ὡς αὕτη διετυπώθη αὐτοῖς ἀνθρωπίνως καὶ καταληπτῶς ὑπὸ τῶν κατὰ διαδο-

χὴν περαιτέρω ποιμένων αὐτῶν, διὰ τῆς χάριτος πάντοτε καὶ τῆς ἐπιστασίας τοῦ Παρακλήτου, Ὅστις συμπαρίσταται καὶ συνεργεῖ ἐν τῇ κηρύξει τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ.

Οὕτω διεμορφώθη, ἐκ προφορικῆς παραδόσεως, ὁ πρῶτος καὶ βασικὸς καὶ ἐνιαῖος «τύπος διδαχῆς» (Ρ ω μ. στ', 7), «ὁ κανὼν» τῆς πίστεως καὶ τῆς διδασκαλίας (Β' Κ ο ρ. ι', 13, 15 καὶ 16), ἡ «παρακαταθήκη» τῆς ἀποκεκαλυμμένης Ἀληθείας (Α' Τ ι μ. στ', 20 καὶ α', 14), τὸ «εὐαγγέλιον τῆς σωτηρίας» (Ἐφ. α', 13), ὅπερ ἀπαρεγκλίτως καὶ ἐν πλήρει συμφωνίᾳ κηρυττόμενον καθ' ἅπασαν τὴν Ἐκκλησίαν, ἀπετέλεσε τὴν κοινὴν πρωταρχικὴν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κατήχησιν, ἣν πάντες οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἄμεσοι συνεργοὶ αὐτῶν ἐκήρυξαν, καὶ κηρύττοντες διεβίβασαν ταῖς ἐπομέναις γενεαῖς, ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος: «Εἴτε ἐγώ, εἴτε ἐκεῖνοι, οὕτω κηρύσσομεν καὶ οὕτως ἐπιστεύσατε» (Α' Κ ο ρ. ιε', 11), πάντα δὲ ταῦτα ἐγένοντο «εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς», ἵνα ἐπαναλάβωμεν τὴν παυλικὴν καὶ αὐθις διατύπωσιν, καὶ ἀποτελοῦσιν ἀναμφιλέκτως ἀπὸ κοινοῦ αὐτὸ ὅπερ καλεῖ οὗτος «παραδόσεις», ἃς καλοῦνται οἱ Χριστιανοὶ ἵνα «κρατῶσιν» (Β' Θ ε σ σ. β', 15) ἀδιακρίτως, ὡς εἰκός, τῆς φιλολογικῆς αὐτῶν μορφῆς καὶ τοῦ τρόπου μεταδόσεως αὐτῶν αὐτοῖς.

Κατὰ ταῦτα τυγχάνει ἀναντίρρητον, ὅτι τῆς Γραφῆς προηγήθη ἡ ἀρχέγονος αὕτη «προφορικὴ παράδοσις». Ἐκ ταύτης ἐμορφώθη τὸ περιεχόμενον τῆς Καινῆς Διαθήκης, ὅπερ καὶ δὲν ἐξήντλει βεβαίως ὀλόκληρον τὴν προφορικὴν ταύτην παράδοσιν. Αὕτη πάλιν δὲν ἦτο τὸ ὑπερκαλύπτον καὶ οἶονεὶ ἀχρηστεῦον τὴν Γραφὴν στοιχεῖον ἐν τῇ Θείᾳ Ἀποκαλύψει, ἀλλ' ἦτο ὅπως δῆποτε, καὶ μετὰ τὴν διαμόρφωσιν τῶν γραπτῶν ἱερῶν κειμένων ὅ,τι καὶ πρότερον ἦτο, ἦτοι ἡ κηρυχθεῖσα διδασκαλία τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἡ ἐξ ἀκοῆς προσκτηθεῖσα καὶ συνειδητοποιηθεῖσα ἀλήθεια ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἄρα ἡ Γραφή, κυρίως εἰπεῖν, οὐδέποτε ἀντικατέστησε τὴν Παράδοσιν, ἀλλ' ἀμφοτέραι παρέμειναν παράλληλοι φορεῖς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως, οἱ παράλληλοι δηλονότι καὶ ἰσοβαρεῖς τρόποι ἐκφορᾶς αὐτῆς, μετὰ ταύτης τῆς διαφορᾶς, ὅτι ἡ μὲν Γραφή ἀποτελεσθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα, ὡς ἤδη ἐλέχθη, ἐν τινι στιγμῇ τοῦ χρόνου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀπετέλεσε τὸν Κανόνα τῆς Καινῆς Διαθήκης, τὸ ὀριστικὸν Κείμενον αὐτῆς, ἐνῶ ἡ Παράδοσις, προφορικῶς διαβιβασθεῖσα καὶ ἐξ ἀκοῆς φυλαχθεῖσα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, διωχτεῦσθαι καὶ ἐμορφοποιήθη ποικιλοτρόπως, πλὴν πάντοτε πιστῶς, τῇ ἐπιστασίᾳ τοῦ Παρακλήτου, τοῦ ὀδηγοῦντος τὴν Ἐκκλησίαν «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰ ω ά ν. ιστ', 13), ἐν δευτέρᾳ τινι στιγμῇ τοῦ χρόνου, ἡ κάλλιον εἰπεῖν, ἐν ἀλλεπαλλήλαις στιγμαῖς τοῦ χρόνου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὑπὸ τὰς γνωστὰς γραπτὰς πηγὰς, τὰ ποικίλα γραπτὰ μνημεῖα, προσλαβοῦσα τὴν μορφήν τῆς γενικωτέρας Παραδόσεως τῆς Ἐκκλησίας, τῆς ἄλλως Ἱερᾶς Παραδόσεως λεγομένης.

Ἰπὸ τὴν εἰς ἕκτασιν χρόνου προοπτικὴν ταύτην ἐξεταζομένη ἡ Ἱερὰ

Παράδοσις δύναται νὰ διακριθῆ εἰς δύο διαφόρους μορφάς, τὴν αὐστηρῶς Ἀποστολικὴν καὶ τὴν εὐρυτέρως Ἐκκλησιαστικὴν.

Οἱ δύο οὗτοι ὅροι, «Ἀποστολική» καὶ «Ἐκκλησιαστικὴ» Παράδοσις, συμπληροῦσιν, ὡς εἰκόσ, ἀλλήλους. Καὶ ἡ μὲν Ἀποστολικὴ Παράδοσις εἶναι ταυτοχρόνως καὶ Ἐκκλησιαστικὴ, ὡς ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας βιωθεῖσα καὶ ὑπὸ τὰς προϋποθέσεις τῆς ἐκκλησιολογικῆς πραγματικότητος ἀποκρυσταλλωθεῖσα. Ἡ δὲ Ἐκκλησιαστικὴ Παράδοσις εἶναι ἀρκούντως εὐρεῖα, ἵνα περιλάβῃ εἰς τοὺς κόλπους τῆς καὶ ἄλλας μορφάς παραδόσεως, αἵτινες καὶ εἶναι ὡς τόσα εἶδη παραδόσεως «ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας», ἅτινα ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἀναφερόμενα εἰς τὴν Ἀποστολικὴν Ἀλήθειαν, ἐρμηνεύουσιν ἢ διαπτύσσουσι ταύτην, ἀποτελοῦσι πλατυτέραν καὶ ἐμπραγματοτέραν ἐφαρμογὴν ταύτης ἐν τῇ ζωῇ τῆς Ἐκκλησίας καὶ ὑποβοηθοῦσιν εἰς τὴν πληρεστέραν κατανοήσιν τῆς σφζούσης ἀληθείας τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ δὲν εἶναι αἰ κυρίως Παραδόσεις αἰ ἀναγόμεναι εἰς τὴν πίστιν καὶ διὰ ταύτης εἰς τὴν σωτηρίαν τοῦ ἀνθρώπου.

Διὸ καὶ ὅταν ὁμιλοῦμεν ἐναυῦθα καὶ ἐν τοῖς ἐφ' ἐξῆς περὶ τῆς «Ἱερᾶς Παραδόσεως», ὡς περὶ τῆς ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων προφορικῶς τῇ Ἐκκλησίᾳ διαβιβασθείσης καὶ βιωθείσης ἀληθείας, τῆς μετέπειτα δὲ καὶ ἐν γραπτοῖς μνημείοις εὐρυτέρως ἀποτυπωθείσης παραλλήλως πρὸς τὴν Γραφήν, νοοῦμεν ὅλα ἐκεῖνα τὰ παραδοσιακὰ στοιχεῖα, ἅτινα ἀφορῶσιν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν πίστιν καὶ εἰς τὴν σφζουσαν ἀλήθειαν, καὶ ἅτινα ἀπ' εὐθείας συνάπτονται πρὸς τὸ κήρυγμα καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἐξ οὗ καὶ λέγομεν, ὅτι ἡ κυρίως Παράδοσις καὶ ἡ Ἀποστολικὴ Παράδοσις εἶναι ἕνωιαὶ καὶ πραγματικότητες ταυτόσημοι.

Ὡς τοιαύτη δὲ ἡ Ἱερὰ Παράδοσις εἶναι πηγὴ καὶ τρόπος ἐκφορᾶς τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως ὅσον καὶ ἡ Ἁγία Γραφή. Ἐφ' ὅσον καὶ καθ' ὃ μέτρον τὰ μορφοῦντα τὴν Ἱερὰν Παράδοσιν στοιχεῖα, τὰ φυλαχθέντα ἐπιμελῶς καὶ ἐρμηνευθέντα ἀκριβῶς καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι διατυπωθέντα ὀρθῶς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ ἀποθησαυρισθέντα εὐρυτέρως, ἐν συνεχείᾳ, εἰς ἃς πηγὰς καὶ εἰς ἃ μνημεῖα τοῦ γραπτοῦ λόγου ἀπεθησαυρίσθησαν ὑπὸ τῶν Πατέρων καὶ τῶν Διδασκάλων τῆς Ἐκκλησίας, ἐν τῇ οὕτω δὲ ἀκολουθηθείσῃ πορείᾳ αὐτῶν δὲν ἔχουσιν ἀπολέσει οἰοδητὶ ἐκ τῶν γνωρισμάτων τῆς «ἀποστολικότητος» αὐτῶν, θεωροῦνται καὶ πιστεύονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ὡς ἀποτελοῦντα ὀριστικῶς τὴν ἐτέραν πρᾶλλον τῇ Ἁγίᾳ Γραφῇ πηγὴν, ἢ ἄλλως εἰπεῖν, τὴν ἰσόκυρον καὶ ἰσοβαρῆ πρὸς ἐκείνην τρόπον ἐκφορᾶς τῆς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι γενομένης Θείας Ἀποκαλύψεως.

Ταύτην ἀκριβῶς τὴν Παράδοσιν, ὑπὸ τὴν εὐρεῖαν αὐτῆς ἀνέλιξιν καὶ προοπτικὴν ἔχει ὑπ' ὄψιν αὐτοῦ καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, ὅταν προβάλλει ταύτην ὡς τὸ διαρκὲς κριτήριον τῆς ζώσης Ἐκκλησίας, ἐφ' ὅσον ἐπὶ τῆς οὕτωσὶ ἀνεληχθείσης Παραδόσεως ὑπάρχει τεθεμελιωμένη ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ.

Ἐπιφέρει, λέγει, μία ἀπὸ ἀρχῆς παρὰ θεοῦ καὶ διδασκαλία καὶ πίστις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἣν ὁ μὲν Κύριος ἔδωκεν, οἱ δὲ Ἀπόστολοι ἐκήρυξαν, καὶ οἱ Πατέρες ἐφύλαξαν. Ἐν ταύτῃ γὰρ ἡ Ἐκκλησία τεθεμελιώται» (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Ἐπιστολὴ πρὸς Σεραπίωνα, 28· PG 26, 539). Ἡ ἔναντι δὲ ταύτης εὐθύνη τῆς Ἐκκλησίας διὰ μέσου τῶν αἰώνων εἶναι ὅπως «ἐπιμελῶς φυλάσσει» ταύτην καὶ «συμφώνως παραδίδωσιν» αὐτήν. Τοῦτο δὲ πράττουσα καὶ τὸν παρ' αὐτῇ ἐμπεπιστευμένον λόγον τοῦ Θεοῦ διακρατεῖ καὶ διασφύζει ἀλώβητον καὶ ζῶντα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἑαυτῆς συνοχὴν καὶ συνάφειαν πρὸς τὴν πρώτην πηγὴν τοῦ λόγου καὶ τῆς Ἀποκαλύψεως, πρὸς τὸν Κύριον, διασφαλίζει, καὶ παρὰ τὴν ἐν τῷ κόσμῳ ἐπέκτασιν καὶ διασπορὰν αὐτῆς. «Τοῦτο τὸ κήρυγμα παρεληφύα, καὶ ταύτην τὴν πίστιν, ἡ Ἐκκλησία, καίπερ ἐν ὄλῳ τῷ κόσμῳ διεσπαρμένη, ἐπιμελῶς φυλάσσει, ὡς ἓνα οἶκον οἰκοῦσα· καὶ ὁμοίως πιστεύει τούτοις, ὡς μίαν ψυχὴν καὶ τὴν αὐτὴν ἔχουσα καρδίαν, καὶ συμφώνως ταῦτα κηρύσσει, καὶ διδάσκει, καὶ παραδίδωσιν, ὡς ἐν στόμα κεκτημένη. Καὶ γὰρ αἱ κατὰ κόσμον διάλεκτοι ἀνόμοιοι, ἀλλ' ἡ δύναμις τῆς παρὰ θεοῦ μία καὶ ἡ αὐτὴ» (ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ, Ἐλεγχος ψευδωνύμου γνώσεως, 10,2· BEΠ, 5,115 /116).

* *

Καὶ ταῦτα μὲν γενικῶς ὡς πρὸς τὴν κατὰ βάσιν ἔννοιαν τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολικῇ Ὁρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ.

Οὐδεμία ὑπάρχει ἀμφιβολία, ὅτι ἐν τῇ οὕτω ἐκτιθεσμένη συνοπτικῇ περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως διδασκαλίᾳ προβάλλουσιν ἐξ ἑαυτῶν θεολογικὰ τινὰ γνωρίσματα αὐτῆς ἀναφορικῶς πρὸς αὐτὴν ταύτην τὴν ἔννοιαν τοῦ «παραδίδειν», ὡς βασικῆς ἀρχῆς τῆς ζωῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

Ὄντως ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει ἔχομεν κατὰ σειρὰν προβαλλούσας τὰς ἔννοιαις: α) τίς ὁ παραδίδων, β) τί τὸ παραδιδόμενον, γ) ποία ἢ πράξεις καθ' ἑαυτὴν τοῦ παραδίδειν καὶ δ) πρὸς τίνας παραδίδεται τὸ παραδιδόμενον;

Ἀναλύοντες τὰ 4 ταῦτα σημεῖα ἔχομεν τιθεμένην καὶ ὀλόκληρον, κυρίως εἰπεῖν, τὴν περὶ Ἱερᾶς Παραδόσεως προβληματολογίαν.

Καὶ πρῶτον μὲν προκειμένου περὶ τοῦ πρώτου σημείου, περὶ τοῦ τίς, δηλονότι, ὁ παραδίδων ἐν τῇ μεταδόσει καὶ μεταβίβασει τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας, ἀρχῆθεν ἐν τῇ συνειδήσει τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρχεν ἐσχηματισμένη ἡ πεποιθήσις, ὅτι εἰς μίαν ὑπερφυσικὴν αὐτὸ τοῦτο ἄλυσιν συνάπτονται τὰ κύρια ἐν τῇ Παραδόσει πρόσωπα, καὶ ὅτι ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκπορευομένη ἡ ἄλυσις αὕτη καὶ διὰ τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀποστόλων διήκουσα ἐξικνεῖται μέχρι καὶ τῶν κατὰ χώρας καὶ πόλεις κατεστημένων ἐπὶ μέρους ἐκκλησιαστικῶν καὶ ἱερατικῶν προσώπων. Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἐκφράζει ἄριστα Κλήμης ὁ Ρώμης ἐν οἷς λέγει: «Οἱ

ἀπόστολοι ἡμῖν εὐηγγελίσθησαν ἀπὸ τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, Ἰησοῦς ὁ Χριστὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐξεπέμφθη. ὁ Χριστὸς οὖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ οἱ ἀπόστολοι ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ· ἐγένοντο οὖν ἀμφοτέρωθεν εὐτάκτως ἐκ θελήματος Θεοῦ. Παραγγελίας οὖν λαβόντες καὶ πληροφορηθέντες διὰ τῆς ἀναστάσεως τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ πιστωθέντες ἐν τῷ λόγῳ τοῦ Θεοῦ, μετὰ πληροφορίας Πνεύματος ἁγίου ἐξῆλθον εὐαγγελιζόμενοι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ μέλλειν ἔρχεσθαι. κατὰ χώρας οὖν καὶ πόλεις κηρύσσοντες καὶ τοὺς ὑπακούοντας τῇ βουλήσει τοῦ Θεοῦ βαπτίζοντες καθίστανον τὰς ἀπαρχὰς αὐτῶν, δοκιμάσαντες τῷ πνεύματι, εἰς ἐπισκόπους καὶ διακόνους τῶν μελλόντων πιστεύειν. καὶ τοῦτο οὐ καινῶς· ἐκ γὰρ δὴ πολλῶν χρόνων ἐγγέγραπτο περὶ ἐπισκόπων καὶ διακόνων. οὕτως γὰρ που λέγει ἡ γραφή (Ἦσ. 60,17)· «Καταστήσω τοὺς ἐπισκόπους αὐτῶν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ τοὺς διακόνους αὐτῶν ἐν πίστει» (ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ, Ἐπιστ. πρὸς Κορινθίους, Α', 42· ΒΕΠ. 1,29/30. Πρβλ. καὶ Διδαχὴ, 2· ΒΕΠ 2,215. ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΣΜΥΡΝΗΣ, Ἐπιστ. πρὸς Φιλιππ. 1,2· ΒΕΠ 3,15. ΙΓΝΑΤΙΟΥ ΑΝΤΙΟΧ., Πρὸς Μαγνησ. 6,1 καὶ 13,1. Πρὸς Τραλλ. 2,2· ΒΕΠ 2,294, 297 καὶ 298).

Κατὰ ταῦτα ἀπὸ πλευρᾶς παραδίδοντος ἢ παραδιδόντων ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει προσώπων ἔχομεν σαφῶς θεμελιουμένην τὴν ἀρχήν, ὅτι εἴ γε καὶ ἢ ἀπὸ τῶν διαφόρων ὡς ἄνω προσώπων ἐκφερομένη διδασκαλία συνάπτεται ἀναγωγικῶς διὰ τῶν Ἀποστόλων καὶ τοῦ Κυρίου πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν Θεὸν τῶν ὄλων, οὕτω καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκπορευομένη ἢ διδασκαλία αὕτη, διὰ τῶν προσώπων τούτων ἐπεκτείνεται ἐπαγωγικῶς εἰς τοὺς αἰῶνας ἀναμφισβητήτως, καθισταμένης οὕτω τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως, ἀπὸ πλευρᾶς παραδιδόντων προσώπων πραγματικότητος αἰεὶ ζώσης ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καίτοι οὐδόλως οὐδέποτε ἀλλοιουμένης.

Ὡς πρὸς τὸ δεῦτερον σημεῖον, τί τὸ παραδιδόμενον ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει, τοῦτο ἐν ταῖς ἱστορικαῖς πηγαῖς τῆς Ἐκκλησίας ἐκφέρεται ποικιλοτρόπως, ὡς «διδασκαλία», «διδαχὴ», «κήρυγμα», «λόγος» ἢ «λόγοι» ἢ «λόγια», ὡς «ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Κυρίου», μάλιστα δὲ ὡς «εὐαγγέλιον» καὶ «εὐαγγέλια», καθ' ἃ λέγει ὁ Ἀπολογητὴς Ἰουστίνος: «Οἱ γὰρ ἀπόστολοι ἐν τοῖς γενομένοις ὑπ' αὐτῶν ἀπομνημονεύμασιν, ἃ καλεῖται εὐαγγέλια, οὕτως παρέδωκαν ἐντετάλθαι αὐτοῖς» (ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, Ἀπολ. Α', 66,3· ΒΕΠ 3,197). Πάντα δὲ ταῦτα εἶναι συνώνυμα πρὸς τὰς ὡς «παραδόσεις» κυριολεκτικῶς ἀναφερόμενα παρὰ τοῖς Ἀποστολικοῖς καὶ λοιποῖς Πατράσιν.

Οὕτω, ὁ μὲν Κλήμης ὁ Ρώμης συνιστᾷ, ὅπως «ἀπολίπωμεν τὰς κενὰς καὶ ματαίας φροντίδας, καὶ ἔλθωμεν ἐπὶ τὸν εὐκλεῆ καὶ σεμνὸν τῆς παραδόσεως ἡμῶν κανόνα» (ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ, Ἐπιστ. πρὸς Κο-

ρ ι ν θ. Α' 7,2. ΒΕΠ 1,15), ὅστις (κανὼν τῆς παραδόσεως) δὲν εἶναι ἄλλο τι εἰμὴ τὸ σωτηριῶδες Αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ ἡ σωτηριολογικὴ αὐτοῦ διδασκαλία, ἡ διὰ τῶν Ἀποστόλων διαβιβασθεῖσα· ὁ ἱερός Πολύκαρπος λέγει ταυτοσήμως περίπου (ἀπολιπόντες τὴν ματαιότητα τῶν πολλῶν καὶ τὰς ψευδοδιδασκαλίας ἐπὶ τὸν ἐξ ἀρχῆς ἡμῖν παραδοθέντα λόγον ἐπιστρέψωμεν...) (ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΥ ΣΜΥΡΝ., Ἐπιστ. πρὸς Φιλιππ. 7,2· ΒΕΠ 2,17)· ὁ δὲ ἱερός Ἰουστίνος, ἀναφερόμενος εἰς ὅσα ὁ παρὰ τοῦ Θεοῦ Πατρός ἐλθὼν καὶ διδάξας Ἰησοῦς παρέδωκε τοῖς ἐπερχομένοις, ἐπιλέγει ἐπιγραμματικῶς «ὡς ἐδιδάχθημεν, ἀφθόνως παραδιδόντες» (ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, Ἀπολογ. Α', 6,2· ΒΕΠ 3,164), καθορίζων οὕτως οὐ μόνον ποῖον εἶναι τὸ ὑπ' αὐτοῦ παραδιδόμενον («ὡς ἐδιδάχθημεν»), ἀλλὰ καὶ τὸν τρόπον τοῦ παραδίδειν, ἥτοι ἐν πιστότητι πρὸς τὸ ἀρχῆθεν παραδοθὲν καὶ ἐν δαψιλεῖᾳ ὑπὲρ τῶν παραλαμβανόντων τὸ παραδιδόμενον (Πρβλ. καὶ ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ, Ἀπολογ. Α', 53,6 καὶ 66,3 καὶ Διάλογ. πρὸς Τρύφωνα 49,3· ΒΕΠ 3, 190, 197 καὶ 261).

Τὸ παραδιδόμενον ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει καθορίζεται ἀναλυτικώτερον διὰ τῶν ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ Εἰρηναίου, τοῦ κατ' ἐξοχὴν παραδοσιολόγου Πατρὸς τῆς Ἀρχαίας Ἐκκλησίας, τοῦ Τερτυλλιανοῦ καὶ τοῦ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως λεγομένων. Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος διερωτᾶται τί θὰ ἐγίνετο ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, ἐὰν οἱ Ἀπόστολοι δὲν κατέλιπον αὐταῖς οἰανδῆτινα Γραφήν, καὶ ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος λέγων, ὅτι «θὰ ἔδει νὰ γίνῃ προσφυγὴ εἰς τὴν τάξιν τῆς παραδόσεως, ἣν οἱ Ἀπόστολοι διεβίβασαν εἰς οὓς ἐνεπιστεύθησαν τὰς Ἐκκλησίας», ἥτις παράδοσις, αὐτὴ μόνη, ἀπέβη σωστικὴ διὰ τοὺς βαρβάρους λαοὺς πρὸς οὓς ἐκομίσθη τὸ εὐαγγέλιον, ἀγνοοῦντας γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, «ἀνευ χάρτου καὶ μελάνης», καὶ ἐσώθησαν ἐν Χριστῷ διὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς ἣν ἐπεδείξαντο κατανοήσεως τῶν ἐξ ἀκοῆς σωστικῶν διδαγμάτων. «Multae gentes barbarorum, eorum qui in Christum credunt sine charta et atramento scriptam habentes per Spiritum in cordibus suis salutem et veterem traditionem diligenter custodientes...» (ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ, Ἐλεγχος ψευδωνύμου γνώσεως, Γ' 4,1 καὶ 2· PG 7, 855). Ὁ Τερτυλιανὸς ἀφ' ἑτέρου ὁμιλεῖ ἐπανειλημμένως περὶ τοῦ περιεχομένου τῶν ἀποστολικῆς προσλεύσεως παραδόσεων («traditiones»), αἵτινες καὶ διακρίνονται κατ' αὐτὸν εἰς «observationes» καὶ «disciplinae» (ΤΕΡΤΥΛΛΙΑΝΟΥ, De Corona, 3/8. PL 2, 78/87). Κλήμης δὲ ὁ Ἀλεξανδρέως, ὁμιλῶν εὐρύτερον περὶ τῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παραδόσεως, λέγει, ὅτι «αὕτη κατὰ διαδοχὰς εἰς ὀλίγους ἐκ τῶν ἀποστόλων ἀγράφως παραδοθεῖσα κατελήλυθεν» μέχρις αὐτοῦ (ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞ., Στρωματεῖς, ΣΤ' 7. ΒΕΠ 8, 200), τοῦτο δὲ ἐφ' ὅσον ἐμπραγματῶς τυγχάνει ἀποδεδειγμένον, ὅτι «ἦν τινα ἀγράφως παραδεδομένα» ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (ΙΔΙΟΥ, Στρωματεῖς, Ε' 10. ΒΕΠ 8, 137). Τοῦτο δὲ ὑπερ ἦν παραδεδομένον ἦτο ταυτόσημον πρὸς τὴν βασικὴν διδασκαλίαν τῶν

Ἀποστόλων, διότι «μία ἢ πάντων γέγονε τῶν ἀποστόλων ὡσπερ διδασκαλία, οὕτως δὲ καὶ ἡ παράδοσις» (ΙΔΙΟΥ, Σ τ ρ ω μ α τ ε ῖ ς, Ζ' 17. BEΠ 8, 298).

Ὁ Ὀριγένης καθορίζει ὡσαύτως καταλεπτῶς τὸ περιεχόμενον τοῦ παραδεδομένου ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὑπερφυσικοῦ στοιχείου, ἐν οἷς λέγει ἐν τῷ Προλόγῳ τοῦ Περὶ Ἀρχῶν ἔργου του, ὅτι τῆς «διδασκαλίας παραδεδομένης οὕτως ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὴν τάξιν τῆς νομίμου διαδοχῆς καὶ παραμενούσης ἄχρι τῆς νῦν ἡμέρας ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, οὐδὲν ἕτερον δέον νὰ γίνηται ἀποδεκτὸν παρ' ἐκτὸς ἐκείνου ἕπερ δὲν ἀφίσταται ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ ἀποστολικῆς παραδόσεως» (ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ, Π ε ρ ῖ Ἀ ρ χ ῶ ν, Α', Π ρ ο ο ἰ μ. 2. PG 11, 116. Πρβλ. καὶ Εἰ ς Μ α τ θ., Ὁ μ ἰ λ. 39 καὶ Ὁ μ ἰ λ. 46. PG 13, 1656 καὶ 1667).

Ἐπειδὴ δὲ οὕτως ἐξελιχθησαν τὰ πράγματα, διὰ τοῦτο οἱ μετέπειτα Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας προέβησαν εἰς τὸν περαιτέρω καθορισμὸν τοῦ τί ἦν τὸ παραδεδομένον. Οὕτω, ὁ μὲν ἱστορικὸς Εὐσέβιος ἐπακριβῶς ἀναφέρει, ὅτι οἱ μαθηταὶ τοῦ Κυρίου «τὰ μὲν διὰ γραμμάτων, τὰ δὲ δι' ἀγράφων θεσμῶν φυλάττειν παραδίδοσαν» (ΕΥΣΕΒΙΟΥ, Εὐ α γ γ ε λ. Ἀ π ο δ. Α', 8. PG 22, 76), ὁ δὲ Μέγας Ἀθανάσιος ἀπὸ ἰδικῆς του πλευρᾶς, ὁμιλῶν ρητῶς περὶ τῆς «εὐαγγελικῆς παραδόσεως» καὶ τῆς «ἀποστολικῆς» τοιαύτης, λέγει περὶ ταύτης ὅτι ἀποτελεῖ αὕτη τὴν ὅλην ὀρθόδοξον διδασκαλίαν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἣν καὶ «πιστευόμεν ἀκολούθως τῇ εὐαγγελικῇ καὶ ἀποστολικῇ παραδόσει» (ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ, Κ α τὰ Ἀ π ο λ λ ἰ ν α ρ ῖ ο υ, Λ ό γ ο ς Α', 2. PG 26, 1132. Π ρ δ ς Ἀ δ έ λ φ ι ο ν, 6. PG 26, 1080 καὶ Π ε ρ ῖ τ ῶ ν γ ε ν ο μ έ ν ω ν ἐ ν Ἀ ρ ἰ μ ῖ ν ω, 23. PG 26, 721. Πρβλ. καὶ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ ΙΕΡΟΣ., Κ α τ ή χ. Μ υ σ τ α γ., Ε', 11 καὶ Ε', 5, PG 33, 1117 καὶ ΚΥΡΙΑΛΛΟΥ ΑΛΕΞ., Π ε ρ ῖ τ ῆ ς Ὁ ρ θ ο δ. Π ἰ σ τ ε ω ς, 3. PG 76, 1264).

Ποία δὲ ἡ πρᾶξις, τρίτον, τοῦ παραδίδειν ἐν τῇ Ἱερᾷ Παραδόσει, περὶ ταύτης προκειμένου, λέγομεν ὅτι προϋποθέτει αὕτη τρία τινὰ α) τὴν ὑπαρξιν τῆς σωτηριώδους Κυριακῆς διδασκαλίας, τῆς διὰ τῶν Ἀποστόλων διαβιβασθείσης, β) τὴν φύλαξιν ταύτης παρ' οἷς παρεδόθη καὶ ὅλως ἰδιαιτέρως παρὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ καθόλου καὶ γ) τὴν μετὰ ταῦτα διὰ τῶν καταλλήλων, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐλέχθη ὀργάνων, ἀναμετάδοσιν ταύτης τοῖς ἐπερχομένοις.

Ἄρα δὲν πρόκειται περὶ μιᾶς ἀπλῆς πράξεως μεταβιβάσεως, ἀλλὰ περὶ πράξεως πολλῶ συνειδητοτέρας, ἥτις καὶ ἀναλαμβάνεται ἐν ὀνόματι βασικῶν τινῶν ἐν τῷ ὑπερφυσικῷ χώρῳ τῆς Θείας Ἀποκαλύψεως πραγματικοτήτων. Κατ' αὐτὴν πᾶν τὸ ἀναμεταδιδόμενον συνάπτεται ἀναποφεύκτως πρὸς τὴν ἀπὸ τοῦ Κυρίου ἀποκαλυφθεῖσαν ὑπερφυσικὴν Ἀλήθειαν, συνάπτεται ὡσαύτως πρὸς τοὺς Ἀποστόλους, συνάπτεται πρὸς τοὺς ἀμέσους ἐκείνων συνεργάτας καὶ διαδόχους, παρουσιάζει δὲ ἀμέσως ἐμπλεκόμενον τὸν εὐρύτερον

παράγοντα τοῦ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ συμπαρισταμένου Παρακλήτου, ἐν ὀνόματι τοῦ Ὁποίου καὶ τῇ χάριτι τοῦ Ὁποίου γίνεται πᾶσα πρᾶξις καὶ ἐνέργεια ἀναμεταδόσεως-παραδόσεως τῆς ἀποκεκαλυμμένης ἀληθείας καὶ ἐκκλησιαστικῆς διδασκαλίας.

Τὴν ἀλήθειαν ταύτην ἀναλελυμένως περιγράφει ὁ Ρώμης Ἰππόλυτος ἐν οἷς λέγει ἀναφορικῶς πρὸς ὅσα αὐτὸς καὶ οἱ λοιποὶ κατ' Ἐκκλησίας διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων διὰ τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ διὰ τῶν λόγων ἐπιτελοῦσι: «... Ταῦτα δὲ ἕτερος οὐκ ἐλέγξει ἢ τὸ ἐν ἐκκλησίᾳ παραδοθὲν ἅγιον Πνεῦμα, οὗ τυχόντες πρότεροι οἱ ἀπόστολοι μετέδωκαν τοῖς ὀρθῶς πεπιστευκόσιν· ὧν ἡμεῖς διάδοχοι τυγχάνοντες τῆς τε αὐτῆς χάριτος μετέχοντες, ἀρχιερατείας τε καὶ διδασκαλίας καὶ φρουροὶ τῆς ἐκκλησίας λελογισμένοι οὐκ ὀφθαλμῶ νυστάζομεν οὐδὲ λόγον ὀρθὸν σιωπῶμεν, ἀλλ' οὐδὲ πάσῃ ψυχῇ καὶ σώματι ἐργαζόμενοι κάμνομεν, ἄξια ἀξίως Θεῷ τῷ εὐεργέτῃ ἀνταποδιδόναι πειρώμενοι καὶ οὐδ' οὕτως κατ' ἀξίαν ἀμειβόμενοι, πλὴν ἐν οἷς πεπιστεύμεθα μὴ ἀτονοῦντες, ἀλλὰ τοῦ ἰδίου καιροῦ τὰ μέτρα ἐπιτελοῦντες καὶ ὅσα παρέχει τὸ ἅγιον Πνεῦμα πᾶσιν ἀφθόνως κοινωνοῦντες· οὐ μόνον ἀλλότρια δι' ἐλέγχου εἰς φανερόν ἄγοντες, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἡ ἀλήθεια ὑπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τῆς χάριτος παραλαβοῦσα ἀνθρώποις διηκόνησε, ταῦτα καὶ διὰ λόγου σημειούμενοι καὶ διὰ γραμμάτων ἐμμάρτυροίμενοι ἀνεπισχύντως κηρύσσομεν» (ΙΠΠΟΥΤΟΥ, Κατὰ πασῶν Αἱρέσεων Ἐλεγχος, Πρόλογ., ΒΕΠ 5, 199).

Οὐδὲν σαφέστερον τοῦ χωρίου τούτου, μαρτυροῦντος πλήρως περὶ τῆς ἱστορικῆς οὕτως εἰπεῖν ἀνεπίξεως τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως καὶ τῶν τρόπων ἐκφορᾶς αὐτῆς ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ.

Ἦδη τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο τοῦ ἱεροῦ Ἰππολύτου ἄγει ἡμᾶς καὶ εἰς τὴν 4ην κατὰ σειρὰν ἐννοίαν, τὴν ἀναφερομένην εἰς τὸ θέμα «πρὸς τοῖους ἐν τῇ Παραδόσει παραδίδονται τὰ παραδιδόμενα».

Οὗτοι ἀναμφιβόλως εἶναι ἐν ἀμέσῳ μὲν καὶ στενῇ προοπτικῇ οἱ ἄμεσοι διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων καὶ οἱ τούτων διάδοχοι Ποιμένες τῆς Ἐκκλησίας, μάλιστα μὲν οἱ Ἐπίσκοποι, εὐρυτέρως δὲ καὶ πάντα τὰ ἱερατικά ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρόσωπα ἀδιακρίτως βαθμοῦ καὶ διακρίσεως, ἀπὸ τοῦ πρεσβυτέρου μέχρι καὶ τοῦ κατηχητοῦ, ἐν εὐρυτέρᾳ δὲ προοπτικῇ καὶ μερίζον ἐκκλησιολογικῇ διαστάσει τὸ ὅλον πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, οἱ πιστοὶ ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν, οἵτινες καὶ ἀποβαίνουν τὰ ἀντικείμενα ἅμα καὶ τὰ ὑποκείμενα ἐν τῇ οὕτως λειτουργούσῃ ἐντὸς τῆς Ἐκκλησίας Ἱερᾶ Παραδόσει· καὶ δὴ ἀντικείμενα μὲν ἐφ' ὅσον ἡ Ἱερὰ Παράδοσις, ὅσον καὶ ἡ Ἁγία Γραφή, ἦτοι ἡ ὅλη Θεία Ἀποκάλυψις, στοχάζεται τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς καὶ σωτηρίας αὐτῶν, ὑποκείμενα δὲ

ἐφ' ὅσον οὗτοι εἶναι οἱ κυρίως διὰ τῆς ἐν πίστει ἀποδοχῆς αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ἐπιμαρτυρίας τῆς συνειδήσεως αὐτῶν συμβαλλόμενοι εἰς τὴν ἀλώβητον διατήρησιν καὶ ἀκεραίαν ἀναμετάδοσιν τῆς παραδεδομένης ἀληθείας καὶ διδασκαλίας ταῖς ἐπερχομέναις γενεαῖς.

Καὶ ταῦτα μὲν γενικῶς περὶ τῶν ἰδιαίτερον γνωρισμάτων τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, κατ' ἀναφορὰν πρὸς τὴν βασικὴν ἔννοιαν τοῦ «παραδίδειν», ὡς στοιχείου ἐκφραστικοῦ τοῦ ἰδιώματος τοῦ εἶναι τὴν Ἐκκλησίαν μίαν καὶ ἀδιαίρετον, ὡς ὄργανισμοῦ ἐν τῷ φωτὶ καὶ τῇ χάριτι τοῦ ἐνὸς Πνεύματος, τοῦ ὀδηγοῦντος τοὺς πιστοὺς «εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν» (Ἰωάν. ιστ', 13), ζῶντος, ὅστις καὶ ἐν τῷ αἰεὶ μεταβιβάζειν καὶ παραδίδειν ἀδιαφθόρως καὶ ἀκεραίως τὴν παραδεδομένην ἐξ Ἀποκαλύψεως ἀλήθειαν, πίστιν καὶ διδασκαλίαν, διασφαλίζει τὴν πλήρη ἐνότητα καὶ ζῶν αὐτῆς.

Ἀσφαλῶς ὅμως ἐν τῷ θέματι τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα τινά, περισσότερον συγκεκριμένως τιθέμενα προβλήματα, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν ὁποίων καὶ προσερχόμεθα νῦν ἐν τοῖς ἐφ' ἐξῆς.

(Συνεχίζεται)